

pel adasında savaş halinde bulunduğu-
ndan bundan haberi bile olmamıştı (a.g.e.,
II, 268-269).

Derviş Paşa XVI. yüzyılın önemli fakat
az tanınmış şairlerinden biridir. Baş ta-
rafında hayat hikâyesini verdiği için bir
bakıma otobiyografisi olarak nitelendi-
rilebilecek *Muradnâme*'si sade ve akıcı
ifadesi, oldukça güzel tahkiye üslûbu
ile kendisine mesnevi tarzını kullanan
şairler arasında iyi bir yer kazandırmış-
tır. Derviş Paşa'nın az sayıdaki gazelleri
Muradnâme'ye kıyasla daha az değerli
şiiirler olmakla birlikte Peçuylu'nun da
beğenerek eserine kaydettiği kazâ ve
kaderle ilgili gazeli, şairin bu vadideki
kudretine iyi bir örnek olduğu gibi ta-
savvufa meylini de göstermektedir. Bir
divanının olup olmadığı bilinmeyen Der-
viş Paşa'nın manzumelerine mecmua-
larda, tezkirelerde ve bazı tarih kitapla-
rında rastlanmaktadır. Derviş Paşa, Mos-
tar Köprüsü'nün kemerinin ortasında yer
alan Arapça kitâbesinde, doğum yeri olan
Mostar'ı ve Mimar Sinan eseri ünlü köp-
rüsünü de tasvir etmiştir (Hoernes, I, 511).
Kendisine *Sehânâme*'yi Türkçe'ye çevir-
me görevi verildiğinde nazımda kudreti
olmadığını, sözünde kusur bulunduğu-
nu söyleyerek (*Muradnâme*, vr. 11^b) te-
vazu göstermişse de şiirdeki kabiliyeti-
ni daha sonra kendisi de ifade etmiş ve
duygularını, "Geh kasîde gehî gazel der-
dim / Cümle rengîn ü bî-bedel derdim //
Gazelim dolanıp dokuz şehri / Şöhretim
tuttu gün gibi dehrî" (*Muradnâme*, vr.
10^b-11^a) mısraları ile dile getirmiştir. Fe-
him Bayraktareviç Bosnalı şairleri sayar-
ken Derviş Paşa'nın yanında oğlu Ahmed
Bey Sabûhî'yi de zikretmektedir (Â, VIII,
430).

Enderun'da yetişip yıllarca saray gö-
revlerinde bulunan, güçlü bir şair, fazi-
letli ve bilgili bir devlet adamı olan Der-
viş Paşa savaş meydanlarında da ken-
dini göstermiş, özellikle Csepel Muha-
rebesi sırasındaki kahramanlığı serhad
boyarında yıllarca bir destan gibi söy-
lenmiştir (Evliya Çelebi, VI, 211).

BİBLİYOGRAFYA :

Derviş Paşa, *Muradnâme*, Millet Ktp., Man-
zum, nr. 1010, tür.yer.; *Beyânî, Tezkire*, İÜ Ktp.,
TY, nr. 2568, vr. 32^{a-b}; *Selânikî, Târih* (İpsirli),
II, 575-576, 656, 792-793; *Kınalızâde, Tezkire*,
I, 372-378; *Sâfi Mustafa, Zübdetü't-tevârîh*,
Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 2428,
vr. 262^b; *Kafzâde Fâizî, Zübdetü'l-eş'âr*, İÜ Ktp.,
TY, nr. 1646, vr. 42^b; *Hasan Beyzâde, Târih* (haz.
Nezihi Aykut, doktora tezi 1980), İÜ Ed.Fak.,
Tarih Seminar Kitaplığı, nr. 3277, II, 220-222,
268-269; *Mehmed b. Mehmed, Nuhbetü't-te-
vârîh ve'l-ahbâr*, İstanbul 1276, s. 214-215;
Peçuylu İbrâhim, *Târih*, II, 132-133, 134, 228-
229, 271-276; *Abdülkadir Efendi, Târih* (haz.
Ziya Yılmaz, doktora tezi, 1990), İÜ Ed.Fak.,
Genel Kitaplık, nr. TE 80, s. 250, 254, 267, 295-
296; *Kâtib Çelebi, Fezleke*, I, 126, 179, 198-
199; a.mlf., *Keşfü'z-zunûn*, II, 982; *Cengiz Or-
honlu, Osmanlı Tarihine Aid Belgeler, Telhis-
ler (1597-1607)*, İstanbul 1970, s. 75-76; *Rizâ,
Tezkiretüş-şuarâ*, İstanbul 1316, s. 35; *Riyâzî,
Zübdetüş-şuarâ*, İÜ Ktp., TY, nr. 761, vr. 60^a-
61^a; *Evliya Çelebi, Seyahatnâme*, VI, 211-212;
Mecmûa-i Eş'âr: Gazeliyyât ve Kasâid, Millet
Ktp., Manzum, nr. 783, vr. 14^b, 29^b; *Naîmâ, Tâ-
rih*, I, 218-219, 286, 317-318; *Hammer (Atâ
Bey), VII, 238-239; VIII, 30; Atâ Bey, Târih*, IV,
135-136; *Moriz Hoernes, Wissenschaftliche
Mittheilungen aus Bosnien und der Hercego-
vina*, Wien 1893, I, 511; *Ergun, Türk Şairleri*,
III, 1171-1176; *Firdevs Kırûkcü, Derviş Meh-
med Paşa* (mezuniyet tezi, 1966), İÜ Ed.Fak.,
Tarih Seminar Kitaplığı, nr. 943; *Small Baliç,
Das Unbekannte Bosnien*, Wien 1992, s. 254;
M. Cavid Baysun, "Derviş Paşa", *Â*, III, 549-
551; *Fehim Bajraktareviç, "Mostar"*, *Â*, VIII,
430; V. J. Parry, "Derwish Pasha", *EI*² (Fr.), II,
214-215.

MAHMUT AK

NURİ ÖZCAN

DERVİŞ SADÂYÎ

(ö. 1066/1655)

Türk dinî ve din dışı
eserler bestekârı.

İstanbul'da doğdu. Devrin üstatların-
dan faydalanarak müzik bilgilerini iler-
letti. Gülşenîyye tarikatına intisap etti.
Atrabül'-âsâr'da onun Mevlevî olarak
gösterilmesi yanlıştır. Nitekim Mısır'a
yaptığı seyahat esnasında Kahire'deki
İbrâhim Gülşenî Âsitânesi'nde uzun sü-
re hizmet ettiği belirtilmektedir. Daha
sonra Bursa'ya gitti. Orada 6 Muharrem
1066 (5 Kasım 1655) tarihinde vefat etti
ve Devciler Mezarlığı'na defnedildi.

Güzel bir sese sahip olan Derviş Sadâ-
yî, bestelediği eserleriyle devrinin önem-
li müşikişinasları arasında yer almıştır.
Şöhretinin en parlak zamanı IV. Murad
devrine (1623-1640) tesadüf eder. Beste
ve ilâhî formundaki birçok eserine çeşit-
li el yazması güfte mecmualarında rast-
lanmaktaysa da bunlardan sadece, "Gel-
mişim vahdet ilinden" mısraı ile başla-
yan evsat usulündeki sabâ ilâhisi nota-
sıyla zamanımıza ulaşabilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

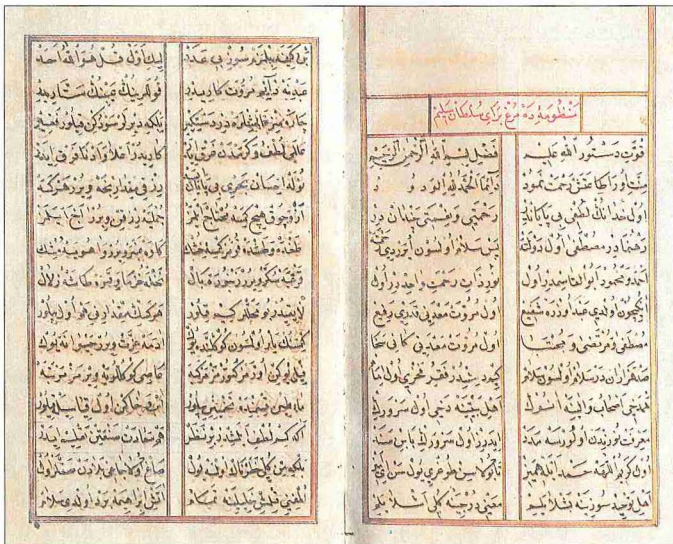
Hâfız Post, *Mecmûa*, TSMK, Revan, nr. 1724,
vr. 110^a; *Belîğ, Güldeste*, s. 524-525; *Esad Efen-
di, Atrabül'-âsâr*, İÜ Ktp., TY, nr. 6204, vr. 17^b;
Müstakimzâde, Mecmûa-i İlahiyyât, Süleyma-
niye Ktp., Esad Efendi, nr. 3397, vr. 63^a; *Mec-
mûa*, İÜ Ktp., TY, nr. 9857, vr. 103^b, 144^a; *Mec-
mûa*, Millet Ktp., Ali Emîrî, Manzum, nr. 637, vr.
31^b, 89^b; nr. 650, vr. 58^b, 73^b; *Ergun, Antoloji*,
I, 34, 71-72; *Mahmud Ragıp Gazimihal, Bur-
sa'da Mûsiki*, Bursa 1943, s. 12; *Şengel, İlahî-
ler*, II, 93-94; *Öztuna, BTMA*, II, 246.

DERVİŞ ŞEMSEDDİN

(ö. 919/1513'ten sonra)

Dehurg adlı mesnevisiyle
tanınan Osmanlı şairi.

Hayatı hakkında kaynaklarda yeterli
bilgi yoktur. Latîfî Seferihisar'dan, Âşık
Çelebi ve Kâtib Çelebi ise İran bölgesin-
den (Acem'den) geldiğini söylemektedir-
ler. Her üç kaynaktan ve eseri *Dehurg*'-
dan anlaşıldığına göre Yavuz Sultan Se-
lim zamanında (1512-1520) eser vermiş-
tir. Latîfî, "Ol ahd-i hümayûnun âhirle-
rinde âhirete gitmiştir" (*Tezkire*, s. 209)
demekle Yavuz Sultan Selim devrinin son
yıllarında vefat ettiğine işaret etmekte-
dir. *Dehurg* adlı mesnevisini 919'da

Derviş
Şemseddin'in
Dehurg adlı
mesnevisinin
ilk iki sayfası
(İÜ Ktp.,
TY, nr. 3814/2)